

مکتبۂ ادبی و سیاسی

❁ ادبی و سیاسی رسالهٔ اسبوعیه در ❁

۳۱ نجی سنه

۳۰ ذی الحجه ۱۳۴۹

❁ پنجمینیه ❁

جزء و عدد : ۱۲۶

ایران ، عجایبیکی برلهستانی اوله جق در ؟

ایرانک الوم معروض بولندیفی مشکلات ، بوجاور همدیئزک عاقبت وجود سیاسی سنک
الک بحرانلی و آلک خطرناک بر دمی ادراک اتمک اوزره بولندیفی گوسترمکده در . عجیبا
بر وقتلر کسرالرک کشور مکنت وعظمتی اولان بو بدیخت مملکت ، امور داخلیه سنک بوقدر
قاریشمه سی ، بورته ناقابل اصلاح وتنظیم بر حال اکتساب ایتمه سی ، ذاتاً بک چوق تحیدیلره ،
تقییدلره گرفنار اولمش اولان استقلالنک تماماً محو ومنطقی اوله جق بر راده به کله سی نه گبی
اسبابک نتیجه سیدر ؟

چالشقانقلرخنی ، مزیات اقتصادی ونجاریه لرینی دائماً مشاهدده وتقدير ایتدیکن
ایرانلیر ، مشروطیت وحریک ایتدیکی اصلاحات ونجداتی مملکتلرته ادخال وتطبیق
قابلیتندن ، اصول مشورت دائره سنده حسن اداره ملک خاصه سیاسی واجتماعیه سندن
بستون محرومدلرله آنک ایچونعی وطنلرینی شوبولندیفی تهلیکه اقتراض واتقسامه دوشوردیلر ؟
ویا طرز اداره لرینی تبدیل ایله شهرام ترقی واصلاحه انمالک آرزوسنی گوستردکلری گوندن بری
مملکتلرینک قوتلنوب نورلکسنی منفعتلرته منافی کورن خارجی ودخلی دشمنلرینک مداخلات
وتسویلات متادییه سی نتیجه سی اوله رقی نهایت بوحالره دوچار اولدیلر ؟

ایرانک شوصوئک سنه لرده اوغرادینی عقیات سیاسی ایله ، پنجه لشدیکی مشکلات داخلیه
بر نظر عمومی عطف ایدیلرک اولورسه احوال حاضره وخیمه نک ، ایرانلیرک حائر آزادی
اولان اقوامه مخصوص کالات سیاسی دن محروم بولنلرندن زیاده بر طاقم عوارض طولایسیله
کندیلرینی طولایمغه میدان بولماملرندن ، یعنی خارجاً روسیه و انکارنه حکومتلری طرفندن
متصل ایتاق واحداث اوتان مشکلات وغوائلدن و داخله شاه مخلوع محمد علینک حکومت
مطلقه سنی اعاده به مصروف اولان مساعی گوناگونندن ایلری کلدیکی تسلیم اولنور .

حقیقت حالده ایرانلیر ، مملکتلرنده اداره جدیدنی قبول ایله آنک مستلزم اولدیفی
اصلاحاتی تطبیق واجرایه مباشرت ایلدکلری زمان ، بزم فوت ایتدیکن گبی مساعد
احوال واسبابه مظهر اولدیلر . بز مملکتیزده اعلان مشروطیت ایدر ایتمز اوروپاده
فوق المأمول براعتباره نائل اولشدق : امور داخلیه مزه روا گوریلان مداخلات خارجیه بردن بره
منقطع اولمش ، هدف اوله کلدیکن معاملات حیثیت شکنانه تقدیر و حرمته تحول ایتمش ، مشهور
(موبه رسته غ) و (ره وال) ملاقاتلرنده علیهمزده اتخاذ ایدیلان مقررات مهمه سکتته فلجه
اوغرامش ، روم ایلینده کی مالیه قومیسینلری رفع ایدلش ، قونسولسلره ویریلان حق مراقبه
وتفتیش الغا اولمش ایدی . اوروپایک اوگونلرده بزم قارشنی نه قدر اعتقاد کارانه ابراز مخالفت

ایلدیکنه یالکیز شوروم ایلندکی اجنبی تفتیشاتی لغو ایلش اولسی الشجلی برره اندر. چونکه بوماده لغو ، اورویا ایچون عهد عتیقه دن صرف نظر ایتمک معادل بر فدا کارلق ایدی . حال بوکه بز اورویا ناک گرک اضطراری ، گرک اختیاری اولسون ، اووقت گوستردیکی تأثر مساعده کارانه دن استفاده ایتمک بیلیمدک . بردها المزه یکجسی قابل اوله بیه جق بر فرصت اعتلابی قاچردق . اوچ سنه ظرفنده یک مهم اصلاحات اجرا ایدم بیلیمک ، تجدیدات و ترقیاتیز ایچون یک مهم ومتین اساسلر وضع ایتمک ممکن و حتی آسان ایکن بز بالعمکس امور ملکی ، الک نیکبین اولانلری بیله دوچار یاس ایدمک مرسته هرج مرج ایتمک .

مشروطیتک مدار استناد و احیاسی اولان ، وطنی غایه سلامت و نجاته سوق ایلمک یکنانه قونی تشکیل ایلیان ، ملت محاط بولندیکی لیل مظالم و مدیددن برآنده روز روشن فلاحه ایصال ایتمک گبی بر خدمت اعجاز کارانه گوسترن اتحاد و ترقی جمعیتک ، فعلنک عظمتی ، مقصدیتک علویاتی ، بروقتل عموم وطن پرورانک کال منته تجلیل ایتدیکی اومعزز ارباب حیتک ، وطن حسندن محروم برقاچ خود پرست و بدبختک باز بجه اغراضی و بوضوئله نامنک الک چرکین شایه لرله آلوده اولسنه ، ودها یک چوق افعال حیثکارانه به مصروف اولسی محقق اولان نفوذ معنویسنک کسرینه و بو حالات خسیسه نیک نتیجه سی اوله رقد مملکت ایچون امکان خلاصک همان بالکلیه زوائنه سبب یوردک . حاصلی هر درلو امیدلری ، سلب ایلدک . وطنی خطرکاه انعامه سوق ایلمک افعال دن چکنمدهک .

ایرانلره کلنجه : الیوم یکیردکاری تهلکه انقسام اعتباریله کندیلرخی مع التأثر (زوالی) وصفیله یاد ایلدیکمز او محب سعی و غیرت قوم ، اعلان مشروطیت ایله برابر ، بزم ادراک ایلدیکمز که نصی مرسته مظهر سهولت و مظاهر اولمش اولسه ایدی ، هیچ شبهه سز بوگونکی احوال و خیمه ایله منززل اولمازدی . چونکه ایرانلر اصول مشروطیت و مشورتی قبول ایدلی برسنه اولماشدی که روسیه ایله انکلتزه آره سنده ایرانک مقدمه مقاسمه سی اولان ۱۹۰۷ ائتلافی عقد اولمادی . ایشته ایرانک آندن صکره داخل و خارجاً اوغرا دینی غوائل ، بی حد و پایان بولمشدیر .

بو بدبخت اولکه نیک احوال حاضره سی آکلیه بیلیمک و بر عهد قریبده نه گبی عواقبه منجر اوله جینی حقنده بر فکر ایدمک ایچون شوصوک بش اون سنه لک واقعنه اطلاع اقتضا ایدر . هله بزم گبی اداره حاضره سی ایراندن یکده فرقلی اولمیان بر ملت افرادی ایچون ، ایران احوالی ، و او احوالی تولید ایدن اسبابی تعقیب ایتمک ، انتباهکارانه پیش تدقیقه بولندیرمه احتیاج قطعی واردر .

ایشته بوملاحظه مبنی فرانسیزه بر مجموعه مهمه ده ایرانک صوک سنه لره عائد واقعندن باحث اوله رقی بالاده کی عنوان ایله کوردیکمز بر مقاله بی اهمیته بنا و محلاً اصحاب مطالعه نیک پیش استفاده سنه عرضه وساطت ایلدورز .

ایران احوالنده الیوم مشاهده ایدملکده اولان تشوشات گوناگون . دونکی و بوگونکی اسبابک نتایجی اولدینی گبی ، هنوز حدغایه سنه دخی اولمش واصل دکلدر .
 بوکشور عظیم ، ناصرالدین شاه و مظفرالدین شاه گبی ایکی حکمدار مستبدک
 عهد سلطنتنده اوزون مدتله اداره مطلقه و کیفیه نک هر درلو مضرات و مساویسنی
 بدبختانه چکمش ایدی . فقط ظلم و اعتساف ، سوء اداره یواش یواش آرتدجه
 بر طرفندنده خلقک سرمایه صبر و تحملی توکشمکده و دیگر طرفدن ایسه اورویا
 افکار حریتپرورانه سیملکته فرجه نفوذ بولمده ایدی . نهایت بو احوال و مؤثراتک
 نتیجه سی اوله رق و وقوعه کلان بر تضیق اوزرینه مظفرالدین شاه ۱۹۰۶ سنه سی
 آغستوسنک بشنجی گونی (شرطنامه) ایرانیانی اعلان ایله تبعه سنک حقوق شخصیه
 و حریه سنی ، اوشرطنامه اساسینک ضمان و صیانتنه تودیعنه مجبور اولدی .

بوتاریخندن آلتی ماه مرورنده ، که ۸ کانون ثانی ۱۹۰۷ ده مظفرالدین وفات
 ایدرک تاج و تختی ایله برابر دولتنک بوش خزینه لرینی اوغلی محمد علی به ترک ایلدی .
 غایت محدودالفکر ، فطره مستعدتحکم ، تربیه مألوف جبر و استبداد اولان
 محمد علی شاه ایسه زمام اداره نی دست اقتدارینه آلیر آلاماز بابایی طرفدن تبعه سنه
 ویرلمش اولان حقوق سیاسیه نی طانیامغه باشلادی . حتی بو حقوقی استرداد ایچون
 ایران سربازانیله بر خیلی اوغراشدنقدن صکره نهایت ۱۹۰۸ سنه سی اوائلنده
 مجلس شورایی طوبه طوبه تیرزدق قانون اساسی یی حکمدن اسقاط ایلدی .

فقط آز زمان صکره (تبریز) ولایتنده کی حریتپرورانک قیامی وقوعه کلدی .
 محمد علی شاه بر طرفدن روسیه نک کندیسنه ابرازندن خالی قالدینی معاونه
 و دیگر طرفندنده (سپهدار اعظم) ک زبر اداره سننده کی عسکره استناد ایدرک
 نتیجه ده موفقیتک کنندی طرفنده قاله جغه اعتماد ایتمکده . ایدی حال بوکه سپهدار
 اعظم ارباب قیام ایله وقوع بولان بر ایکی مصادمه ده مغلوب اولدینی گبی ، نهایت
 ۱۹۰۹ شباطنده ده (رشت) اهل قیامنه التحاق ایلشدی . اوسنه تموزینک ۱۳ نده
 سپهدارک تحت لواسنده تجمع ایتمش اولان قوای اختلالیه (طهران) مظفر
 دخواه موفق اولدی . محمد علی ده روسیه سفارتخانه سنه التجا ایله سلطنتدن فراغه

مجبور ایلدی . وینه روسیه نك حمایه سیله مملکتدن اخراج اولندی . یرینه ایسه اون بریاشنده بولنان کوچك اوغلی شهزاده احمد اجلاس ایدلمشدی . محمد علی ایچون آرتق ایرانده یابه جق برشی قلاماش کبی گورونیدوردی .

روسیه نك الحاحی اوزرینه خصم لرینك کال سماحتله اعطاسنه راضی اولدقلری (۵۰۰,۰۰۰) فرانق تخصیصات سنویه نی قبول ایلدی و روسیه حکومتدن آریجه طلب واسترحام ایلدیکی کذا سنوی ایکیوز بیک روبله لك یعنی (۵۰۰,۰۰۰) فرانقلق تخصیصات منصفه نی ده استحصال ایلله (اوده سا) یه چکلدی . اوراده برمدت هر درلو سلطنت هوس و آرزولرندن صرف نظر ایلش ، دنیا غافلله سندن ال چکمش کبی اصرار عمر ایلدکن صکره (۱۹۱۰ سنه سی تشرین ثانیه سنده) ویا نه قربنده واقع (بادهن) شهرینه عزیمت ایلدی .

محمد علینك خلعدن صکره ایسه ایران بر طرفدن روسیه وانک لتره نك ایجاد واحد اشندن خالی قالدقلری موانع یوزندن ، دیگر طرفدن ده داخلی غوائل الجاسیله کندینی طویلا یه مامشدی . داخلده مجاهد انجمنلری ، فدائی انجمنلری نامی آلتنده بر چوق هیئت لر میدانه چیقمشدی . بوندن ماعدا شاه طرفداری اولانلر ایله مشروطیت پوران آرمه سنده ده غوغا اکسیک اولموردی . نهایت محمد علینك خلای اوزرینه زمام اداره بی اننه آلمش اولان سپه دار ترك موقع ایلککه مجبور اولدی . آنک یرینه نیابت حکومتی ، بر چوق سنه لر دن بری لوندرده اقامت ایلککه اولان ۱۱ ناصر المملکه تکلیف ایتدیلر . بو ذات بر خیلی تردد دن صکره نهایت بوغائله وکلفتی کثیر و کثیر اولدینی اونسبتده خطیر اولان مسندی قبول ایلدی . و ۲۵ ایلول ۱۹۱۰ تاریخنده مراسم مخصوصه ایله مقامنه اقعاد ایلدی . اورویا مدینته تمامیله آشنا اولان ، کرک انک لتره ، کرک فرانسه بارلنتولرنده جاری اصول ایله الفت تامه سی بولنان بوییر تجربه آزما ایلک ایش اولق اوزره ایران مجلس مشورتنده بر تصنیف معامله سی اجرا ایتدیردی و نتیجه ده اکثریتك (اعتدالیون) فرقه سنده اولدیفنی کوردیکندن آنلرک آرمه سندن بر قاینه انتخاب ایدره ک ریاست وکلای ده ینه سپه داره تودیع ایلدی .

بوآندن اعتباراً هرشی جریان طبيعیسی آلمش . ایشلر یولنه گیرمش . ایران ایچون آرتاق طریق اصلاحاتده بلامانعه خطوه انداز اولق امکافی حاصل اولمش کبی گوروینوردی . حال بوکه خارجی و داخلی دشمنلر بو بیچاره مملکتی راحت بر اقامعه قرار ویرمشلر ایدی . خارجاً بر طرفدن روسلر ، دیگر طرفدن انکیزلر ایران حدودنده تشبثاته باشلادیلر . داخلآده کذا بو ایکی حکومتک ترتیبات وتشویقاتی و محمد علینکده اوزاقدن اوزاغه واقع اولان تسویلاتی نتیجهسی اولهرق بر جوق قاریشقلقلر ظهور ایلکده . بعض ایالتلر ویرکو اعطاسندن امتناع ایتمکده ایدیلر . نهایت فلاکتک اڭ بیوکی اولق اوزره ۱۹۱۱ سنهسی حزراننده بالذات محمد علی غیر منتظر صورتده ایرانه داخل اولدی . شاه مخلوع یالڭیز دکل ایدی ، یاننده اسکی تختی استرداد خصوصنده کندیسینه معاونت ایچون بر جوقده قرنامی بولنیوردی .

ایران حکومتک بووقعهیی . حدوشندن اول کشف ایله تداییر مانعه اتخاذا ایلمی اقتضاسا ایدردی . چونکه محمد علینک اون بر همشیره سندن بری . ایکی آیدن بری اوده سادن کلدرک شاه طرفداری اولان ایرانیلری قیامه تشویق ایچون همان علناً بیانناملر توزیع ایلکده ، یاره طاعتمده ایدی . بوندن ماعدا شاه مخلوعک بنده لرندن منصورالملک دخی عادتا آشکار بر صورتده افندیسنک لهنده تشبثاته بولنیوردی .

[مایمندی وار]

